

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร

The School Administrator's in Excellent Library Development Under The Office of Bangkok Service Area 1

สมจิตต์ กิจประเสริฐ¹, ศันสนีย์ จะสุวรรณ²
Somjit Kitprasert¹, Sansanee Jasuwan²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานห้องสมุดดีเด่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ กลุ่มที่ 1 คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ประสบความสำเร็จในการบริหารห้องสมุดดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$, $S.D.=0.12$) มีดังนี้ 1) ด้านการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้บริหารบทบาทในการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี 2) ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ บทบาทในการวางแผนงานในการพัฒนา ปรับปรุง ภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อยู่อย่างสม่ำเสมอ ในทุกปีการศึกษา 3) ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด บทบาทของผู้บริการในการวางแผน กำหนด นโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ของห้องสมุด การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกและองค์กรภายนอก 4) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นผู้นำในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, บทบาทของผู้บริหาร, ห้องสมุดดีเด่น

Abstract

Research to study the role of the school administrators in the operation of the outstanding libraries. The sample group of this research, Group 1, was outstanding teacher administrators who were successful in library administration. Under the Office of the

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ M.Ed. Student of Master Education in Educational Administration, Suan Sunandha Rajabhat University

² Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

* Corresponding author, e-mail: som_jit606@hotmail.com, Sansanee.ja@ssru.ac.th

Secondary Education Area 1, group 2, was 375 teachers under the Office of the Secondary Education Service Area Office 1, Bangkok. It was an estimation scale questionnaire. A Study of the Roles of Executives in Library Development Under the Office of Secondary Education, District 1, Bangkok, in all four areas at a high level ($\bar{X}=4.29$, $S.D.=0.12$), there are 4 areas as follows: 1) Technology support and educational innovation. The role of executives in technology leadership 2) physical environment construction, Stay consistent In every academic year 3) library management Roles of service providers in planning, policy setting, mission, vision of the library Executives must cooperation and seek help from outside agencies and external organizations. 4) Support activities promoting reading habits. Executives must play a leadership role in promoting reading habits. Is set to have a love of reading period At least 1 session per week to encourage teachers and students to see the importance.

Keywords: school administration, role of administrator, outstanding library

บทนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้การกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาตามแนวทางการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากการศึกษาวิจัยประเด็นเกี่ยวกับ “แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21” พบว่าปัญหาของการศึกษาที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ ดัดยัดกับระบบความคิดแบบเดิมไม่คิดออกนอกกรอบ ทำให้โครงสร้างและระบบการศึกษาก้าวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและไม่สามารถวิวัฒน์ตนเองให้พัฒนาไปสู่ระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ภายใต้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Growth) ที่พลเมืองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และบริบทของการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) เพื่อให้พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งสามารถยกฐานะและชนชั้นทางสังคมอันนำไปสู่การสร้างความสำเร็จร่วมกัน

ในสังคมของชนในชาติและลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของชนชั้นต่าง ๆ ในสังคมให้มีความทัดเทียมกันมากขึ้น

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ ด้านการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนในเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน พร้อมจะพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียนห้องพิพิธภัณฑน์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมะ ฯลฯ แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑน์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา ศูนย์เยาวชน ภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์หัตถกรรม วัด มัสยิด
ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาค
รัฐและเอกชน ฯลฯ

สมาคมห้องสมุดฯ ได้จัดโครงการประกวด
ห้องสมุดดีเด่นประจำปี ตั้งแต่ พ.ศ.2517 เป็นต้น
มา เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บรรณารักษ์
ผู้ปฏิบัติงานในการอุทิศ เสียสละพัฒนาห้องสมุด
โดยพิจารณาคัดเลือกห้องสมุดที่มีระบบการบริหาร
บริการ นวัตกรรมในห้องสมุด การจัดกิจกรรม
ส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ตลอดจนการจัดกิจกรรม
ส่งเสริมการอ่านเพื่อเป็นการสร้างและพัฒนาสังคม
ไทยให้เป็นสังคมแห่งการอ่าน พัฒนาบุคลากรที่มี
คุณภาพรวมทั้งเพื่อประกาศเกียรติคุณห้องสมุดดี
เด่นประจำปี 2517 ถึงปัจจุบันสมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทย

การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตเพื่อการยกระดับ
คุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายของแผนพัฒนาการ
ศึกษาชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพของประชากร
ทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค
ทางการศึกษาและการเรียนรู้จากระบบการศึกษาที่
มีความยืดหยุ่นหลากหลาย และสนองตอบความ
ต้องการของผู้เรียน สมรรถนะการศึกษาไทยใน
เวทีสากล พ.ศ. 2558 ภายใต้ระบบเศรษฐกิจฐาน
ความรู้ (Knowledge Based Economy) ที่เอื้อ
ต่อการสร้างสังคมแห่งปัญญาและการสร้างสภาพ
แวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ประชาชนสามารถ
แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

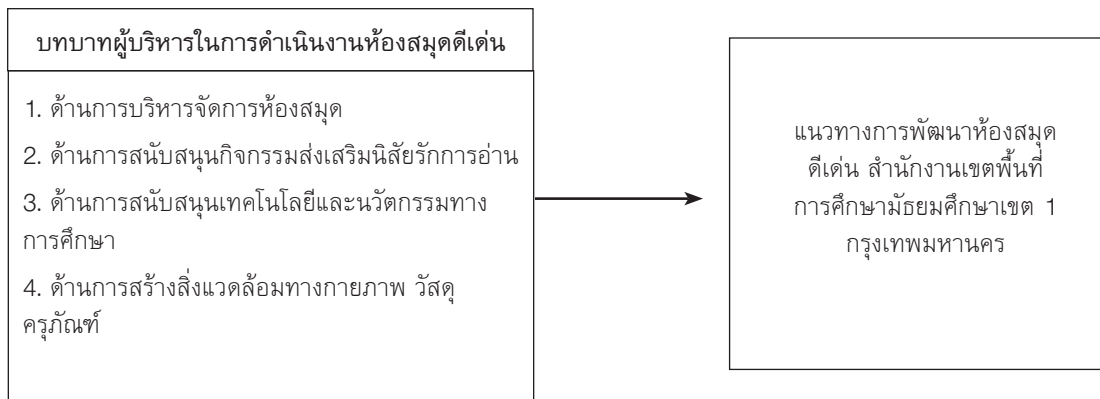
จากความสำคัญห้องสมุด การขับเคลื่อน
ให้เกิดการพัฒนาห้องสมุด เพื่อสร้างเยาวชน รัก
การอ่านและแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต ตาม (ร่าง)
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 ตาม
แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาห้อง
สมุดดีเด่น จึงนับเป็นบทบาทที่สำคัญ การบริหาร
ด้วยทฤษฎีการบริหาร การวางแผนในการพัฒนา
ห้องสมุด การส่งเสริม สนับสนุน การให้ขวัญ
และกำลังใจ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน
ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน ความสำคัญ
ของห้องสมุด ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงบทบาทของผู้
บริหารในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น โรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถาน
ศึกษาในการดำเนินงานห้องสมุดดีเด่น สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารในการ
พัฒนาห้องสมุดดีเด่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยการ
วิเคราะห์และสังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ
ดำเนินงานห้องสมุดดีเด่นได้เป็นกรอบแนวคิดของ
การวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน โดยเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 61 ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 72 คน และครู จำนวน 5,462 คน เป็นจำนวนประชากรทั้งหมด 5,595 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน ซึ่งการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Yamane) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา 67 คน ครู 5,595 คน เป็นจำนวน 375 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม บทบาทผู้บริหารในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของ

ผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

3.1 ทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมด้วยหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ผู้วิจัยขอหนังสือส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเป้าหมาย พร้อมทั้งนัดวันรับแบบสอบถาม

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 375 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยการรวบรวมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการแจกแจงค่าความถี่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการดำเนินงานห้องสมุดดีเด่น ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร

บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดดีเด่น	n=375		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด	4.15	0.03	มาก
ด้านการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	4.13	0.03	มาก
ด้านการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา	4.50	0.02	มาก
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุ ครุภัณฑ์	4.40	0.02	มาก
รวม	4.29	0.12	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดดีเด่น สังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.29, S.D.=0.12) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารในด้านการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา (\bar{X} =4.50, S.D.=4.40) ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุ ครุภัณฑ์ ตามลำดับ และอยู่ใน

(Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยนำมาหาใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังตารางที่ 1

ระดับ มาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด (\bar{X} =4.15, S.D.=0.36) และด้านการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (\bar{X} =4.13, S.D.=0.32) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษารอบบาทของผู้บริหารในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น สังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินการ

ห้องสมุดดีเด่น 4 ด้าน มีดังนี้

1. ด้านการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้บริหารบทบาทในการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวโน้มของโลกที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง แนวคิดการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา บทบาทในการสนับสนุนให้เกิดให้มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาและเพื่อพัฒนาการทำงานของห้องสมุดดีเด่น เทคโนโลยีมีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างสูงสุดในการให้บริการแก่นักเรียน ครู และบุคลากร มีความพร้อมในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ อาทิ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ที่ส่งผลให้ที่โรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ ดังนั้นการเตรียมความพร้อม ทั้งในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา รวมถึงพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ ให้มีความทันสมัย การฝึกทักษะการใช้งาน ในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษามาเพื่อแก้ไขปัญหาจึงนับเป็นปัจจัยที่สำคัญ จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานที่มีความจำเป็นคือบริการให้ความรู้ การจัดอบรม สัมมนา ในการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา ที่ทันสมัยและสม่ำเสมอ และนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาห้องสมุด อีกทั้งยังต้องมีบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ดีในการให้บริการ ห้องสมุด เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการสืบค้นที่มีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการดำเนินการที่สำคัญและจำเป็นต่อการจัดการศึกษามีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป การบริหารจัดการของห้องสมุด มีการปรับการให้บริการโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ ในการจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการและ

ผู้ให้บริการสามารถสืบค้น ค้นคว้า ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะอยู่ในสถานการณ์วิกฤต และไม่สามารถเดินทางมาใช้สถานที่ในการค้นคว้าที่ห้องสมุดได้ การจัดบริการของห้องสมุดยังคงสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างไม่สิ้นสุด สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่ 1 ที่ได้รับ รางวัลห้องสมุดดีเด่น ประจำปี 2561 ที่กล่าวว่า “จำเป็นที่โรงเรียนต้องมีเครือข่ายออนไลน์ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนรักการอ่านแสวงหาความรู้มากขึ้น โดยการดำเนินการสร้างเพจ Facebook เพื่อแนะนำ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านข่าวสาร ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ และเพื่อการติดต่อสื่อสารสะดวก และเข้าถึงได้อย่างง่าย ทันเวลา และตรงความต้องการ ทำให้ผู้ใช้บริการใกล้ชิดกับห้องสมุดมากยิ่งขึ้น” สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (ออนไลน์, 2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่า สารวิชามีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของนักเรียน โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ สารวิชาหลัก (Core Subject) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่ พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลักสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่ม สร้างสรรค์และนวัตกรรมความคิดอย่าง วิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสาร

และการร่วมมือ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้านเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จนักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุ ครุภัณฑ์ ห้องสมุด ผู้บริหารควรมีบทบาทในการวางแผนงานในการพัฒนา ปรับปรุง ภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อยู่อย่างสม่ำเสมอ ในทุกปี การศึกษา เนื่องจากห้องสมุด เป็นพื้นที่สาธารณะในการหมุนเวียนเปลี่ยนผู้มาใช้บริการ จึงส่งผลให้สิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรมีการทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ทำความสะอาด และมีจุดสำหรับล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ การสร้างบรรยากาศให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การแสวงหาคำตอบ การจัดบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการแสวงหาความรู้ เป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาห้องสมุดดีเด่น จากการวิจัยพบว่า ตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมสะดวกและเข้าถึงง่าย เป็นความสำคัญ อันดับแรกในการพัฒนาห้องสมุด บรรณารักษ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ มีการเสื่อมสภาพได้รวดเร็ว จึงควรมีแผนการพัฒนาปรับปรุง บำรุงรักษา รักษาความสะอาด สิ่งแวดล้อมสวยงาม และมีการปรับเปลี่ยนบรรณารักษ์ การจัดวางโต๊ะ ตู้ เก้าอี้ให้มีความหลากหลาย และมีการหมุนเวียน อยู่อย่างสม่ำเสมอ และควรมีการวางมาตรการในการสนับสนุนนโยบายในการ ลดโลก

ร้อน ประหยัดพลังงาน หรือมีการนำเทคโนโลยีในการประหยัดพลังงานมาปรับใช้กับห้องสมุด สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของโรงเรียนโรงเรียนที่ 2 ที่ว่าผู้บริหารสนับสนุนให้มีแผนพัฒนาด้านกายภาพ ภูมิทัศน์ สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความทันสมัย และตรงความต้องการของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2545 มีสาระสำคัญที่เสริมสร้างความรู้ การศึกษาค้นคว้า วิจัย อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งสะท้อนบทบาทของแหล่งเรียนรู้ โดยให้สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ ทั้งนี้ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนไปพร้อมกันจากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งมาตรา 25 กำหนดบทบาทของรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อื่นๆ อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553: 15-18) ได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พุทธศักราช 2552-2561) ไว้ว่า สถานศึกษาทุกระดับต้องพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อื่นๆ สำหรับการศึกษและการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และชุมชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพราะแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญ

ให้ผู้เรียนเก็บรวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์ วิจัย ผลิตสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการศึกษายุคปัจจุบัน และแหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และต้องการเข้าไปใช้บริการ เพื่อให้เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 คือ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขมีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด บทบาทของผู้บริหารในการวางแผน กำหนด นโยบาย พันธกิจ วัตถุประสงค์ของห้องสมุดให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อกำหนดทิศทางในการทำงานของห้องสมุด วางเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการงานห้องสมุด และกำหนดให้ครูผู้รับผิดชอบเป็นกรรมการวิชาการ เข้าร่วมประกวดแข่งขัน ร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน และมีความยั่งยืน ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกและองค์กรภายนอก สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม โรงเรียนที่ได้รับรางวัลห้องสมุดดีเด่น ประจำปี 2560 ที่ว่า โรงเรียนต้องกำหนด วัตถุประสงค์ในการพัฒนางานห้องสมุดที่ชัดเจน ตั้งเป้าหมายความสำเร็จ มีแผนงานที่นำมาซึ่งความสำเร็จนั้น อาทิ การเข้าร่วมประกวดห้องสมุดดีเด่นของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย การเข้าร่วมการแข่งขันศิลปหัตถกรรม การเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเป็นการวัดประสิทธิภาพการพัฒนางานว่าอยู่ในระดับใด และควรมีการพัฒนาการทำงานอย่างไร สอดคล้องกับกระบวนการ

บริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิง (Deming: PDCA) ในการบริหารงานห้องสมุด ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan-P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน Do-D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check-C) และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง (ACT-A) มาใช้ดำเนินการเพื่อสร้างระบบคุณภาพของการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะสามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้นตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นหลักการในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารแหล่งการเรียนรู้ที่เน้นการบริหารแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการแหล่งการเรียนรู้มีคุณภาพ มีการทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ด้านการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีการกำหนดให้มีคาบรักการอ่าน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ เพื่อกระตุ้นให้ครูและนักเรียน เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการอ่าน การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ และมีความสุข สนุกสนาน มีการส่งเสริม สนับสนุน ยุบวรรณารักษ์ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ในการพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สนับสนุนให้ได้เข้าร่วมการแข่งขันในระดับประเทศ ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการจัดกิจกรรมบริจาคหนังสือมือสอง สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลห้องสมุดดีเด่น ทั้ง 3 โรงเรียน ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ควรมีความหลากหลาย และเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ เช่น กิจกรรมเขียนคล่องครรลองไทย กิจกรรมพัฒนานักเรียนอ่านเขียนไม่คล่อง กิจกรรมหยุดทุกอย่างวางทุกงานอ่านทุกคน กิจกรรมร่วมสร้างชุมชน กิจกรรม

สัปดาห์ห้องสมุด. กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ กิจกรรมส่งเสริมทักษะคำศัพท์ คำคม กิจกรรมค่ายรักการอ่าน กิจกรรมหนังสืออ่าน กิจกรรมบันทึกการอ่าน กิจกรรมสวดมนต์ก่อนนอน เป็นต้น สอดคล้อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และแผนการพัฒนาห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป้าหมายของการอ่าน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 อ่านไม่น้อยกว่า 20 เล่มต่อปี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 อ่านไม่น้อยกว่า 20 เล่มต่อปี ให้กับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแผนปฏิบัติราชการ ตามยุทธศาสตร์ ในด้านการพัฒนาผู้เรียน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน แนวทางการขับเคลื่อนของโรงเรียนรู้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนาห้องสมุด ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญโดยตรงในการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนชอบอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน ดังนั้น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนและการพัฒนาห้องสมุดสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โรงเรียนควรมีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนและการพัฒนาห้องสมุดให้ชัดเจน โดยดำเนินงานดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารสนับสนุนการจัดห้องสมุดโรงเรียนและมุมหนังสือในห้องเรียน สนับสนุนงบประมาณเพื่อการซื้อหนังสือและส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน 2) ผู้บริหารจัดครูบรรณารักษ์ประจำในห้องสมุด และมีปฏิบัติการในรูปของคณะทำงาน สนับสนุนให้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สอนวิธีใช้ห้องสมุด แนะนำการอ่าน 3) ครูบรรณารักษ์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและแนะนำนักเรียนรู้จักอ่าน ประสานความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเดียวกันในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลาย 5) ผักการจัดทำรายงานและศึกษาค้นคว้า แนะนำหนังสือในห้องสมุด วิธีการเขียน เรียบเรียง ย่อเรื่อง

และการเขียนบรรณานุกรม 6) สร้างบรรยากาศในห้องสมุดให้เอื้อต่อการอ่านและเป็นที่น่าสนใจ เชิญชวนให้เข้าใช้ มีความเป็นระเบียบ สะดวกสบาย มีการจัดแสดงหนังสือใหม่ สอดคล้องกับการเรียนการสอน แนะนำหนังสือให้แก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารกำหนดนโยบาย พันธกิจ และเป้าหมาย แผนปฏิบัติการ งบประมาณในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุด และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

1.2 ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดเพียงพอต่อความจำเป็นในการพัฒนา การปรับภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม วัสดุครุภัณฑ์ ทรัพยากรสารสนเทศ การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

1.3 ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ในการบริการความรู้ การสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเป็นห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชุมชน

1.4 ผู้บริหารมีการประกาศ การแต่งตั้งคณะกรรมการงานห้องสมุดเป็นคณะกรรมการวิชาการเพื่อร่วมกำหนดแผนงาน และการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงานการทำงานของห้องสมุด เช่น การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับการสืบค้นแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด

1.5 ผู้บริหารสนับสนุนความดีความชอบของบุคลากรในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุด เช่น การมอบรางวัล ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ผู้บริหารกำหนดนโยบาย พันธกิจ และเป้าหมาย แผนปฏิบัติการ งบประมาณในการ

ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการพัฒนางานห้องสมุด และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

2.2 ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดเพียงพอต่อความจำเป็นในการพัฒนา การปรับภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม วัสดุครุภัณฑ์ ทรัพยากรสารสนเทศ การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

2.3 ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ในการบริการความรู้ การสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเป็นห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชุมชน

2.4 ผู้บริหารมีการประกาศ การแต่งตั้งคณะกรรมการงานห้องสมุดเป็นคณะกรรมการวิชาการเพื่อร่วมกำหนดแผนงาน และการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงานการทำงานของห้องสมุด เช่น การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับการสืบค้นแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด

2.5 ผู้บริหารสนับสนุนความดีความชอบของบุคลากรในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุด เช่น การมอบรางวัล ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียน การสอนวัดผลประเมินผล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed.)*. New York: Harper and Row Publications.